

Tito o l'encant dels il·luminats

Escultor del cabell, de masses increïbles de cabell, abandonà Barcelona fart de crítiques i burles. Ara torna, de camí entre Londres i Nova York. Hi exposa el seu treball, fet amb «un element màgic, conductor d'energia, matèria nascuda del cos humà». I assegura que mai no podrà ser imitat.

Àngels Pera

«Sóc un il·luminat,» diu el Tito amb un punt d'ironia. O amb un molt d'ironia. No ho sabrem mai. D'entrada, quan es comença a xerrar amb ell, és molt difícil saber si s'està quedant amb el seu interlocutor o és la seva manera de ser. Diríem que juga amb les dues suposicions i, a més, ho passa bé fent-ho. Amb el que també diu que gaudeix, i sembla que no hi juga gens, és amb la seva feina. És un artista. Un artista «il·luminat». I, tot s'ha de dir, encantador.

Encantador, educat —indiferentment educat—, melós, sofisticat, pencaire, gran venedor, vanitós, xerraire, amable, irònic, susceptible. Amb connotacions renaixentistes: no debades té al darrere algú que li fa de mecenes, en Gay Mercader. I de mecenes, en aquests temps que corren, pocs en poden presumir.

Aquest Nadal passat, el del 86, el Tito el va passar a la seva ciutat, a Barcelona. En canvi, l'anterior, el del 1985, Tito el va passar en «terra estranya» —que diu la Piquer—. Ha passat un any a Madrid, concretant la seva última il·luminació, i quan l'ha tinguda enllestida, ha vingut a Barcelona per exposar-la per primera vegada a la Sala Vinçon: del 17 de desembre de 1986 al 10 de gener d'enguany.

—Dius que ets un il·luminat.

—Sí, del tot.

—¿Pots explicar en què consisteix aquest do?

—Jo tinc «tocs» quasi profètics, premonicions de coses concretíssimes respecte a la meua vida, o respecte a coses que m'hagin de passar a mi en les quals estiguin embolicades d'altres persones. Coses sempre meves, segurament perquè sóc molt egocèntric.

«Tota aquesta feina, aquestes escultures, és el fruit d'un il·luminat».

Potser podria fer premonicions sobre els altres, però de moment no m'hi he fixat massa. Concretament sobre mi ho he tingut sempre molt clar: tota aquesta feina que es veu aquí, aquestes escultures, és el fruit d'un il·luminat.

—I també de moltes hores de feina. ¿No?

—Home, claríssim. Després de la il·luminació, ve el treball. Amb la il·luminació el que veus és un concepte molt clar, com un raig, després,

aquest concepte ha d'elaborar-se. Això representa milers d'hores de feina.

—¿S'han demostrat sempre les teves il·luminacions diguem-ne premonitòries?

—Sí, sí. El que vol dir que cada vegada em sento més segur dins del meu rotllo d'il·luminat. A mesura que vas veient que les teves il·luminacions són autèntiques, vas trobant el gust a la il·luminació. Ara, també haig de dir que ser un il·luminat pot fer patir molt. Quan era petit, per exemple, el

fet de ser un il·luminat em va anar totalment en contra, perquè als col·legis no en volen, d'il·luminats, no ho permeten. Has de pensar que, en principi, qualsevol que es manifesti com un il·luminat ho té fatal. Després, si demostres que ho ets veritablement, et toleren, però de vegades et pelen als quaranta anys com li va passar al John Lennon.

—Ara, però, dius que les teves il·luminacions et són favorables.

—Sí. I, és més, cada il·luminació que tinc m'obre la porta a una de nova.

—Doncs deu estar molt bé ser un il·luminat.

—Jo m'ho passo pipa. A més, sóc un paio molt pencaire i, quan veig una cosa molt clara, encara que els altres no la vegin, l'haig de fer. I frueixo pentant, no perquè ho consideri positiu, sinó perquè no puc estar parat. Això ja és molt, perquè no t'has d'estar menjant el coco amb si has de treballar o no.

—Abans de dedicar-te completament a l'escultura, ja t'havies fet famós com a perruquer.

—Sí. L'any 1978, quan tenia 14 anys, vaig començar a tallar cabells en una perruqueria. Vaig treballar prop de 10 anys en perruqueries, aprenent l'ofici, i després vaig muntar una sala que va ser prou coneguda. No era una perruqueria típica; a més de tallar els cabells, allí també feien exposicions d'art de gent molt jove i altres activitats. Aquella sala va concentrar l'anomenada modernitat.

—Llavors, ¿ja duies la idea de fer escultures amb cabell?

—Sí, sí, jo he sigut escultor sempre. De fet, totes les meves tallades de cabell han sigut escultures. Mentrestant, a més de tallar cabells, anava fent escultures i investigant el cabell fora del cap. Vaig començar fent escultures sobre una estructura de ferro soldat que envoltava amb capes de cabell sobreposades.

—Aquelles tallades de cabell van ser molt criticades.

—Sí, i el que més em fot és que, precisament, els que em criticaven s'estan farrant, tots estan fent els mateixos dissenys que jo ja feia quatre anys enrere i, a més, en aquells moments molt mal mirats per ells. En canvi, jo vaig viure de la meva feina, però en absolut no he tret tot el suc del que havia parit. Són ells els que en trauen el suc, copiant-me deliberadament, quan abans deien que el que jo feia era una merda. Aquests *gilipollas* es van passar molt amb mi, i es van

passar molt perquè jo llavors només tenia 24 *tacos*, i els va ser molt fàcil dir «aquest paio ha agafat una màquina i ha començat a tallar cabells», i aquest paio portava molts anys treballant i emmagatzemant una informació que ells no van somiar en tota la vida. En aquell moment, tot això em va cabrejar molt, però el que més em cabreja és que, precisament, amb el que es van passar ara s'omplin les butxaques.

—Molt indignat ho dius.

—Bé, aquest és un dels meus motius d'indignació. Normalment, n'estic sempre, d'indignat, amb la societat, però alhora, em sento un tio molt feliç. Hi ha coses que m'entusiasmen i d'altres que m'indignen. En aquell moment, em va indignar que no es fes justícia, però amb el temps se'n farà. Qui passa a la història és qui es trenca la cara, qui fa coses noves. Els altres, no. No hi passaran mai.

—Mentre eres criticat per una part dels teus col·legues, l'equip del programa de TVE «Vivir cada dia» et proposava gravar un episodi. Aquell programa va ser la teva presentació arreu de l'Estat espanyol...

—Més que presentació i tot això, va ser l'entrenament del Tito televisiu. Llavors, ja sabia que la meva feina i el meu personatge agafarien un relleu important i el que m'interessava era entrenar-me, perquè al començament, per molta cara que hi posis, a tothom li talla estar davant d'una càmera.

Allò em va anar de conya perquè, a més de donar-me els diners per poder fer els decorats que jo volia, em vaig tirar tot un mes rodant vuit hores diàries un monòleg que jo mateix havia escrit. Abans de fer el «Vivir cada dia» em tallava molt sortir en algun mitjà de comunicació. Ara, em fots davant cinquanta càmeres i xerro tota l'estona que vulguis.

—En aquell programa vas dir que passarien una sèrie de coses. Algunes, en certa manera, ja estan passant.

—Per alguna cosa sóc un il·luminat. Mira, jo fa dos anys, quan tenia 26 *tacos*, vaig dir coses molt clares, coses com que jo en escultura de cabells aixecaria la cultura catalana. Això que fa dos anys semblava una passada, ara ho tinc a les mans i sóc a Catalunya, i només tinc 28 anys.

—I fa dos anys, quan en tenies 26, te'n vas anar de Catalunya molt empimpat dient que Barcelona era un «muermo».

—Quan em van fer el «Vivir cada dia» em vaig passejar per tot Barcelona, ensenyant Barcelona i tirant-me el

rotllo, sobre Barcelona, però, quan em vaig cabrejar, em vaig cabrejar molt i vaig dir que això era un *muermo* i que n'estava fins als collons. I ja estava mosquejadíssim molt abans d'anar-me'n, perquè van ser els de Madrid els que em van venir a trobar quan començava a fer les escultures, les primeres que vaig fer sobre estructures de ferro soldat. Ara, aquesta ferida ja se m'ha curat, després d'haver anat a Londres i haver fet Arco 86, em sento molt més segur de la meva obra. És quan tens dubtes que et fots histèric si et van donant cops.

Quan vaig marxar cap a Madrid, al novembre de 1985 ja tenia molt clar que començava una nova etapa i que m'havia de dedicar de deu a dotze hores diàries a treballar. Vaig trobar un espònsor, aquí a Catalunya, un soci, un mecenes, que és en Gay Mercader. Sense ell aquesta obra no hauria estat possible. Al començament molta gent pensaria que estàvem bojos, però els resultats han sigut al·lucinants. Aquest any he anat a Londres, ara sóc aquí, després, me'n vaig a Torí, Londres, una altra vegada i, d'aquí a vuit mesos, a Nova York.

—¿Penses viure a partir d'ara a Barcelona?

—Sí, penso viure a Barcelona perquè m'agrada fer-ho moltíssim i funcionar per tot el món.

—¿Hi ha algú més que faci el que tu estàs fent amb el cabell?

RICARD CUGAT

«Jo vaig dir que en escultura de cabells aixecaria la cultura catalana i això ja està passant».

—Mai en tota la història de l'art no hi ha hagut ningú que hagi fet les escultures amb estructura de ferro que feia abans, ni ningú que hagi arribat a fer escultures amb blocs de cabell massís, com el que ara, per primera vegada, estic exposant aquí, a Barcelona.

—¿Quan va sorgir la idea de fer escultures amb blocs de cabell gegants?

—Aquest invent és de l'agost del 86. A l'agost vaig començar a dissenyar-ne la màquina...

—¿Quina màquina?

—És una màquina de rotació enorme, que pesa una tona i mitja. Aquesta màquina té forma de cilindre. Hi poso el cabell —que prèviament tinc comprimit dins de sacs—, i aigua. Perquè el cabell quedi teixit i compacte s'ha de posar un programa determinat de temps i velocitat. Quan ja tinc el bloc de cabell, el començo a tallar amb unes eines que també he inventat. Són eines que necessiten un tipus d'aleació especial que ha sigut molt difícil de trobar.

—¿Quants quilos de cabell t'han fet falta per muntar aquesta exposició?

—Una tona.

—¿No et fan por les imitacions que puguin venir al darrere?

—És del tot impossible que ningú inventi una altra màquina com aquesta i, sense màquina, no es poden fer aquestes escultures. I, en la possibili-

tat que un altre tio ho fes, no es menjaria un guix. S'ha d'estar molt boig pel cabell, totalment venat per fer el que jo faig i, a més, deixar-s'hi la vida, la pell a trossos. Per a mi, el cabell és un element màgic, és el conductor d'energia, és matèria que ha nascut d'un cos humà i, a més, cal que tot el cos funcioni de conya perquè ell tam-

bé estigui sa, brillant i llustrós. Exactament igual que la ploma dels lloros.

—¿M'equivoco si dic que ets un xic irònic?

—No, però ironitzo sobre mi mateix d'una manera molt sana, molt lúdica. Crec que he trobat exactament el punt d'ironia que té la mateixa vida. □

